

Slægten efter

**Christen Mortensen Møller Holst
og Sophie Amalie Marie Trojel**

12. årgang 2001

INDHOLDSFORTEGNELSE

SLÆGTSFEST—— SLÆGTSFEST—— SLÆGTSFEST	2
VORE FÆLLES FORFÆDRE	4
VI STOD TIL FÆNGSEL PÅ LIVSTID.	13
WØLDIKES SKOVFOGEDÆBLE	19
FORORD TIL SKOLEHISTORIE	21
MIN TID I SØNDERMARK FORSKOLE, VESTER SKERNINGE	22
REJSEN TIL USA MED BESØG HOS FJERNE SLÆGTNINGE ..	26
ET BILDE FRA OKKUPASJONEN I NORGE 1940-1945.....	31
ANETAVLE	39
GAMMEL BIBEL	41
REGNSKAB	44

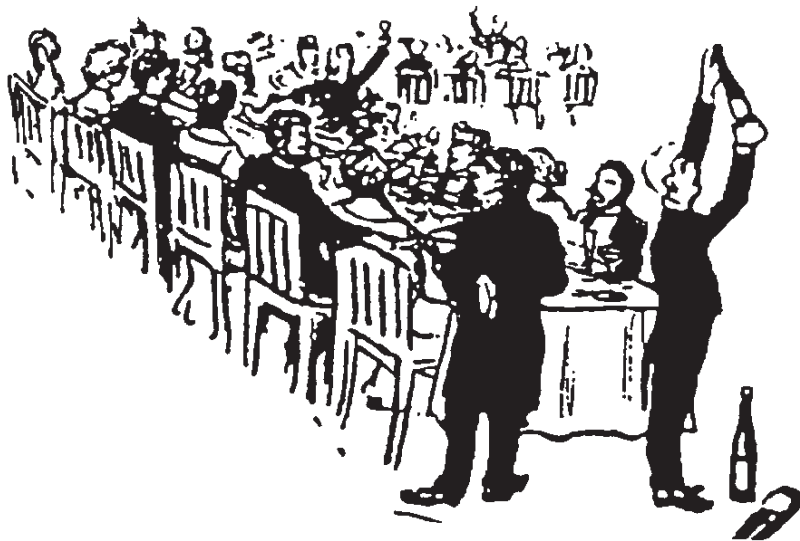
SLÆGTSFEST — SLÆGTSFEST — SLÆGTSFEST

Slægtsfest nr. 7 blev afviklet d. 8/9-01. Det blev en særdeles vellykket fest, hvor over 70 festklædte og veloplagte medlemmer var mødt op for at se og gense efterkommerne at vore fælles forfædre.

Festen blev for første gang ikke holdt på Langeland, som jo ellers er midtpunktet og hjemstedet for vores forening. Afstanden fra Langeland var ikke stor, men alligevel. Feriecenter Klinten i Faaborg var blevet valgt som rammen om festlighederne, da Færgegården i Lohals havde meddelt at vi ikke længere kunne være der.

Det var ikke noget dårligt bytte. Feriecenter Klinten ligger lige ned til vandet med badestrand og med et grønt parkområde og promenade langs vandet ind til centrum. Lejlighederne var dejlige store og velindrettede med både fjernsyn og en lille opvaskemaskine. Dog skal man, i modsætning til Hotel Færgegården, huske at medbringe sengelinned og håndklæder, som dog også kunne lejes på stedet. Desuden er der både indendørs og udendørs svømmebasin og sauna. Festlokalet var stort og lyst med udsigt over vandet, og maden de serverede, levede fuldt ud op til forventningerne.

Efter at folk havde hilst på hinanden over en velkomstdrink, som foreningen var vært ved, fandt de deres pladser ved de små ottemands borde. Det er jo altid lidt spændende, hvem man kommer til at sidde sammen med.

Jørgen Møller-Holst indledte festen med en kort tale, hvor vi mindedes dem, som var gået bort siden sidst, deriblandt vores kære formand og drivkraft Gunnar Kjær Mortensen (E 81 b), som vi kommer til at savne meget i foreningens arbejde.

Det store ta'selv-bord bød på mange lækkerrier både til øjet og ganen, og der blev spist rigtig godt, selv om der også blev talt meget. Der var en summen i hele lokalet, som var man midt i en bisværn.

Da folk havde fået stillet den værste sult afholdt vi foreningens generalforsamling. Som ordstyrer blev valgt foreningens revisor Margit Jørgensen. Undertegnede aflagde formandens beretning, som indeholdt punkter, som var blevet drøftet på et bestyrelsesmøde afholdt d. 29/4-00 hos Tove Carlsen i Bissrup på Sydsjælland. Bl.a. hvem der kan være medlem af foreningen, og hvilke rettigheder de enkelte grupper har. Endvidere blev der opstillet nogle kriterier for optagelse af artikler i slægtshæftet. Tove Carlsen aflagde som foreningens kasserer regnskabet, som viser en sund økonomi med plads til fremtidige udgivelser og tiltag. Der blev valgt nye medlemmer til bestyrelsen efter Gunnar og Merete Hemmingsen (E 119 a), som ønskede at udtræde af bestyrelsen. Som nye medlemmer blev valgt Vibeke Møller-Holst (E 81 b) samt Lisbeth Møller Holst (E 141 a).

Senere på aftenen blev der afholdt bestyrelsesmøde, hvor bestyrelsen konstituerede sig selv.:

Formand	(B 62 b)	Bent Wøldike
Næstformand	(C 120 a)	Axel Beck
Kasserer	(C 193 a)	Tove Carlsen
Sekretær	(E 81 b)	Vibeke Møller-Holst
It-medarbejder	(E 141 a)	Lisbeth Møller-Holst

Det blev på mødet vedtaget at investere i en diktafon så vi kan få de mange historier og finurligheder, som Jørgen kan om slægtens forfædre forevigt. Derudover var der enighed om at arbejdet med at skabe en hjemmeside skulle intensiveres.

Søndag morgen var der stort morgenbord i festlokalet. Senere var der byvandring i Faaborg by, hvor Jørgen havde arrangeret et kig på bindingsværkshuset i Grønnegade nr. 41, hvor Peder Rosenstand Wøldike boede med sin kone Dorothea Elisabeth (B 1). Vi fik også besøgt Faaborg Museum, hvor der også var mange spændende ting at se på.

Alt i alt var det en dejlig weekend, og vi håber på at succesen kan trække endnu flere med til næste slægtsfest i 2003.

PÅ GENSYN!

Bent Wøldike (B 62 b)

VORE FÆLLES FORFÆDRE

af Jørgen Møller-Holst (E 28)

I forrige slægtshefte – 11. årgang – sluttede beretningen med Sophie Amalie Trojels død den 20. januar 1822. Hun døde i præsteboligen i Fåborg, hvor hendes datter Dorothea var gift med præsten Peder Rosenstand Wøldike.

Sophie Amalies mand, Christen Mortensen Møller Holst, var død i 1803 som sognepræst i Randers. I de tidligere årgange er der berettet om Christens forfædre, om de ældste generationer, der var fæstebønder i Øster Vedsted ved Ribe, om hans farfar, der var vadestedsridder og om hans far, der købte hus i Grønnegade i Ribe og blev borger i Ribe.

Christen blev student, fik sin teologiske embedseksamen og blev senere professor, sognepræst og provst. Han døde kun 53 år gammel. Den slægt, Sophie Amalies, han blev gift ind i, var i modsætning til hans egen en gammel kulturslægt med aner tilbage til Reformationen både på hendes fars og mors side.

De første spor af Sophie Amalies Trojels slægt på fædrene side finder vi i 1500tallets Nyborg. Den første, der nævnes, er Heinrich von Baden, det er hendes 3 gange tipoldefar. En anden, der nævnes, er hendes 2 x tipoldefar Thomas Trojel. Begge navne lyder fremmedartet.

Nyborg var på den tid en af landets rigeste byer, den virkede som en magnet på driftige folk, der kom langvejs fra. De kom fra hertugdømmerne, Tyskland eller fjernere lande. Det har ikke været muligt at spore, hvor Heinrich von Baden eller Thomas Trojel kom fra, eller om de var født i Nyborg. På den tid kaldte slægten sig Tröyel eller Troiell, en norsk slægtsgren, der stammer fra Thomas Tröyel, kalder sig i dag for Troye, mens den danske slægt har navnet Trojel.

I Nyborg, hvor slægten havde nedsat sig, var årene fra 1550 til 1650 en opgangstid. Handel og søfart blomstrede. Overfarten til Sjælland og Storebæltstolden, gav store indtægter til byen og kronen. Det frugtbare opland med de mange herregårde skæmpede også godt kassen. De urolige ufredsår var overståede. Danmark var blevet et protestantisk land, hvor munke fik lov til at blive lutheranske præster og gifte sig. De giftede sig ofte med en tidligere nonne. Vi har eksempler på dette blandt vore aner.

Man havde været igennem en borgerkrig »Grevens Fejde«. Årsagen var, at mange i landet ville have den afsatte Kong Christian II tilbage. Han sad fanget på

Sønderborg slot. Nyborg by sluttede sig til Christian d. II's parti, det stærke slot, hvor Christian d. II i sin tid var født, blev erobret af hans tilhængere..

Der gik kun kort tid inden slottet og byen blev taget tilbage af Christian d. III's barske hærfører Johan Rantzau. Han havde i samme år 1535 knust oprørshæren i et blodigt slag ved Øksnebjerg på Fyn.

Kong Christian d. III var en fredens mand, der efter evne søgte at skabe ro i det plagede land. Kongen opholdt sig ofte på Nyborg Slot, han ombyggede og udvidede slottet. Bønderne blev indkaldt til at forbedre voldene omkring byen. Kongen støttede også næringslivet i Nyborg, som ved hans død 1559 var i fremgang. Hans søn Frederik d. II fortsatte faderens arbejde, og der opførtes stalde og kornlader til slottet.

I året 1572 hører vi første gang om vore aner i Nyborg. Heinrich von Baden bliver i dette år nævnt som borger i Nyborg, og det oplyses, at han ejede to gårde i byen. Den ene lå i Kongegade, den anden i Nørregade. I hvilken af de to gårde han og hans familie boede vides ikke. Hans kone er altid omtalt som »von Badens hustru«, det er desværre alt, hvad vi ved om hende.

Christian III

På slottet havde lensmanden sin bolig. På denne tid var det den adelige Laurids Brochenhuus, der havde embedet. Han var efter kongen den højeste myndighed i lenet, han bestemte blandt andet, hvem der skulle udnævnes til borgmester eller rådmand i byen. I 1584 udnævnte han den rige Heinrich von Baden til rådmand.

Nyborg Slot

Familien von Baden fik to børn, en søn Thomas der blev gift og bosatte sig i byen. Datteren Sidsel kommer vi tilbage til lidt senere i slægtshistorien. Hun blev første gang gift med en borger, der hed Frands von Fastemove, og som døde i 1594. Vi kommer lidt senere til hendes anden ægtemand.

På den tid var det almindeligt, at det var forældrene, der udvalgte hvem, deres børn skulle giftes med. Det bedre borgerskab i Nyborg også kaldt »Rådsaristokratiet«, har sikkert set nøje på både stand og økonomi ved kommende giftemål.

Kong Frederik d. II gæstede ofte Nyborg. Den unge og livsglade konge var en Renaissancefyrste, der elskede fest, jagt, krige og drikkegilder. Det har været en oplevelse for byens borgere, når kongen til hest med sit følge af brødre og omegnens adel gæstede by og slot.

Der blev sat fart i byggeriet til glæde for købmænd og håndværkere.

Der blev bygget et nyt flot rådhus, som skik var dengang med skik var dengang med en rådhuskælder, hvor *»Tydsk Øll kunde faaes til rimelig Værd«*.

Frederik II

Storebæltstolden, eller »Strømtolden« som den blev kaldt, steg i disse år til uanede højder. Der lå et vagtskib midt i Storebælt så ingen kunne slippe forbi. Kongen bestemte, at et gammelt flot stenhus skulle være toldbygning. Huset står der den dag i dag under sit gamle navn »Korsbrødregården«.

Byens præst hed Christian Brun, hans optegnelser fra den tid er bevarede, han fortæller løst og fast om rygter og begivenheder. På et enkelt punkt er præsten meget nøjagtig, det er hvilke personer, der er fadderes til hans børn, , som og hvor meget de har givet i faddergaver. Han nævner både von Baden, hans hustru og Hermann Tröyel (en slægtning til Thomas Tröyel) blandt de mange faddere.

Præsten noterer 1584 at tre forbrydere er blevet halshugget på byens torv. De to første fordi de hver havde slået en mand ihjel. Den sidste var en præstesøn, der havde tjent en brav borger i byen. Han havde lavet ufred og var lyst fredløs, men var senere kommet tilbage og truet med at brænde byen af. Han blev dømt og henrettet.

Den første mistede hovedet på torvet d. 3. februar, den næste den 5. februar og den sidste den 6. februar, så byens indvånere fik 3 dage ud af det.

Præsten skriver i sine optegnelser det følgende år 1585, at han har hørt, at der var død en møller i Ørbæk, men ugen efter gik han igen enten som et menneske eller som et spøgelse. Han brækkede halsen på sin enke, så hun døde deraf.

Dagen efter fortalte Heinrich von Baden ham, at der var sunket et stateligt skib med sejl og takkelage i nærheden af Romsø i en stærk storm.

Fyns biskop Jacob Madsen besøgte flere gange Nyborg og visiterede grundigt både skolerne og kirken, han holdt et vågent øje med skolelærere og præster og holdt som protestantisk overhoved for stiftet nøje øje med, at helgenbilleder og andet katolsk fordærv blev smidt ud af kirkerne.

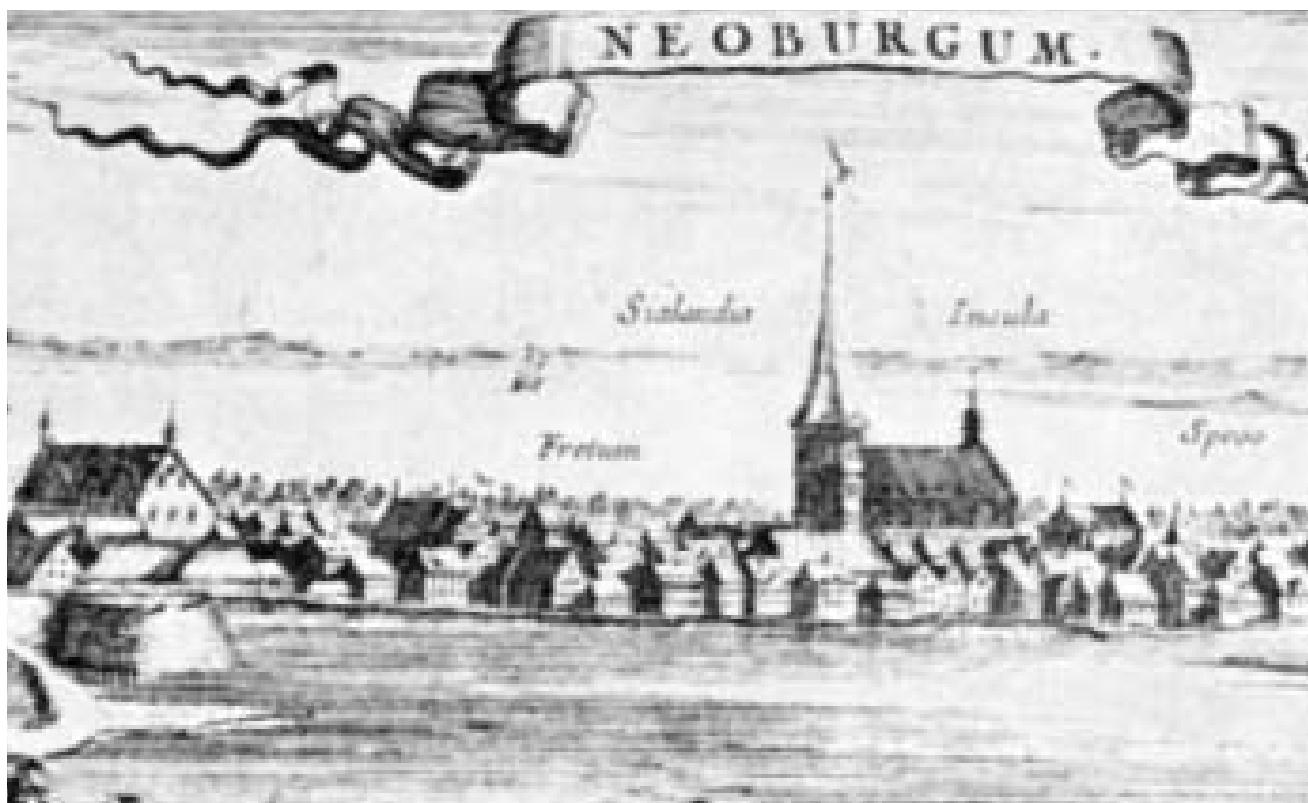
Nyborgs statelige kirke hed fra gammel tid »Vor Frue Kirke«, navnet blev bibeholdt også i den protestantiske tid. På kongens befaling blev kirken udvidet omkring 1550. I 1581 blev kirken forsynet med et stort tårn, hvortil kongen skænkede sten fra et par nedlagte kirker.

Der opstod nogle pengevanskeligheder, da man skulle til at forsyne tårnet med et spir. Man fik hver landsbykirke til at yde en skærv, der blev hentet træ i kirkens egen skov kaldt Hummelvænget. Først da to af Nyborgs ansete borgere havde ydet en anselig sum, blev spiret rejst i 1588.

Den der gav mest var Heinrich von Baden med 913 rigsdaler, den anden var Mads Lerche, der gav 813 rdl. og borgmester Peder Skriver lånte kirken 200 rdl. En meget stor sum på den tid. Højt og flot blev spiret ca. 60 meter incl. tårnet, det er det samme elegante spir, man ser den dag i dag.

Mange af Nyborgs bedre borgerskab satte sig mindesmærker på den tid. Der findes ingen epitafier over Heinrich von Baden, men med sit bidrag til spiret, har han sat sig sit særprægede mindesmærke- Biskop Jacob Madsen tegnede få år efter en lille, pudsigt tegning af kirken med det store spir.

Den 10. januar 1592 døde Heinrich von Baden, han og hans kone blev begravet i kirken. Gravstenen har som slægtens andre lidt en hård medfart derom senere.

Nyborg by

I året 1588 døde Frederik den II 54 år gammel. Ved kongens begravelse sluttede bispem sin lange tale med disse ord »at hans Nåde kunde have levet mangen god dag længer, hvis han havde holdt sig fra den almindelige skadelige Drik«. Trods dette udsagn mindedes hans regeringsår som en lykkelig tid for landet og Nyborg, som stod ham nær.

Kongens søn, den senere Christian den IV, var kun 11 år gammel ved faderens død, men allerede i 1596 blev han konge.

De gode tider fortsatte for Nyborg og borgerne i byen. Eftertiden har omtalt dem som stræbsomme og meget rige. Det var især gennem handel, de skabte deres formuer.

Heinrich von Badens datter, Sidsel, var som nævnt blevet gift med en borger i Nyborg, Frands von Fastenove, der døde i 1594. Samme år blev hun gift med Thomas Tröyel. Sidsel og Thomas nåede i modsætning til mange andre på den tid at være gift i 20 år inden Thomas døde.

De fik tre børn. En søn Frands, der blev født 1601, blev det næste led i slægten. Der var 2 døtre. Den ene datter, Margrethe, døde i 1674 og blev begravet i kirken. Den anden datter hed Alhed og døde før 1630.

Året efter sønnen Frands's fødsel brød der en pestepedimi ud i byen. Den hærgede voldsomt, der døde omkring 400 indbyggere af Nyborgs knap 2.000. Det gik værst ud over småkårsfolk, som oftest boede tæt sammenstuede. Thomas Tröyel, hans kone og børn overlevede alle den frygtede sygdom.

Thomas blev som sin svigerfar Heinrich von Baden udnævnt som Rådmand. Han slog sig som flere andre på udførsel og salg af øksner eller stude, der i store flokke blev drevet tværs over Fyn. De blev indskibet i Assens og sendt videre sydpå blandt andet til Gottorp.

Stedeflokkene blev fortoldet, og der er bevaret lidt toldregnskaber for nogle af disse år. Thomas Tröyel er nævnt i regnskaberne for 1598 og 1600, uden at der nævnes, hvor mange øksne der blev udført. I regnskabet for 1604 står der, at han har udført og solgt 61 øksne. I et andet regnskab for 1608 er han omtalt som leverandør af salt, stangjern og søm til Nyborg Len.

Det er samme år, 1608, at den nye lensmand på slottet Jacob Rosenkrantz bestemte, at Thomas skulle udnævnes til borgmester i Nyborg, men inden var det hans pligt at aflægge borgmestereden for lensmanden. Den lange og højtidelige ed indeholdt utallige formaninger blandt andet dem »at holde Guds hellige Navn i Ære, at efterkomme Kongens Forordninger, at administrere Retfærdighed baade for de fattige og de rige, at straffe Synder og Laster og at sørge for Ro paa Gader, Stræder og i Forsamlinger«.

Om Thomas Tröyel administrerede sit embede bedre eller dårligere end sine forgængere findes der ingen oplysninger om. Det vides ikke, hvor Thomas og hans familie har boet, det er muligt, han har arvet en af sin svigerfars to gårde. Det har sandsynligvis været nogle anseelige bygninger med lagerrum og stalde, men de har aldrig kunnet stå mål med den forrige borgmesters bolig.

Det var borgmester Mads Lerche, der var død i 1608, han havde få år tidligere opført en stor og statelig bindingsværksgård. Det store bygningskompleks er i dag Nyborgs museum og kaldes »Mads Lerches gård«.

Mads Lerches Gård

Borgmestrene i Nyborg havde monopol på al vinhandel, det var værdifuldt på den tid, hvor vin ansås som godt for næsten alt. For Thomas og familien har det været et ekstra gode at have en vinkælder også til eget brug.

I Nyborg kirke findes der blandt de mange epitafier et af en tidligere borgmester Peter Jensen Skriver, der døde i 1608, borgmesterens næse har en mistænkelig rød farve.

Der findes desværre ingen epitafier over Thomas og hans familie, så vi ved ikke, om han var præget af den tids livsstil I 1612 døde hans kone Sidsel og året efter 1. juledag 1613, døde Thomas Tröyel. De blev begge begravet i kirken. Deres ligsten findes ikke mere. De havde som tidligere nævnt 2 døtre, der begge døde ugifte.

Sønnen Frands Tröyel var født 1601, han blev som sin far og morfar borger i Nyborg. Han ejede en gård i Nørregade, det er muligt, at det er den hans far havde arvet. Frands, omtales også som kirkeværge. Han var handelsmand og købmand og leverede blandt andet flæsk til lenet.

Frands Tröyel blev gift med Anna Pedersdatter Teiste, hvis far Peder Teiste var norsk. De fik 3 sønner: Hans, Thomas og Peder, deres skæbner kommer vi tilbage til i næste afsnit. Frands Tröyel døde i 1640 kun 39 år gammel. Hans kone Anna døde i 1644. »Ægtefolkene hvile i Kirken«, som der stod på gravstenen.

Alle slægtens gravstene er sammen med talrige andre blevet fjernet, knust og benyttet som underlag for fortovsfliser af en hensynsløs eftertid.

Med Frands Tröyel og hans kones død slutter slægtens næsten hundredårige tilværelse i Nyborg. De tre sønners skæbne blev helt anderledes end deres forfædres. Næsten samtidig med at de tre sønner forlod Nyborg, var de rige år i byen ved at være forbi.

Christian den IV's krige havde udmarvet landet. Den svenske hær erobring og plyndring af Nyborg i 1658 satte et barskt punktum for de mange gode år i byen.

Mads Lerches Gård

VI STOD TIL FÆNGSEL PÅ LIVSTID

af Michael Bjørn Hansen (E 82 a)

Alvorlig sag

Danmark er et fredeligt kongerige, og når der bortses fra Nordatlanten, er det sjældent, at nogen taler om at løsrive en del af kongeriget. Derfor på kalder det sig stadig interesse, at en del af kongeriget rent faktisk blev løsrevet d. 29. oktober 1967, idet Fugleøen i Sortedamshavet den dag blev besat og udråbt til selvstændig republik. Hvis nogen løsriver en del af den danske stat, kan det straffes med fængsel indtil på livstid jf. straffeloven § 98, stk. 1, hvorfor det var en alvorlig sag.

Michael Bjørn Hansen (E 82A)

Da ideen om at befri Fugleøen blev fostret i min anarkistiske sjæl, vil jeg gerne her give en øjenvidneskildring.

Syndikalister

I april 1966 fik Studentersamfundet en syndikalistisk fraktion med navnet Zenit, et navn de svenske syndikalister brugte. Syndikalisme og anarkisme er beslægtede ideologier, og det er centralt for begge, at man selv skal befri sig; gøre

op med undertrykkelsen, der hvor man befinder sig. Eller som Nordahl Grieg siger det i sangen »Kringsatt av Fiender« (1936): »gå inn i din tid«...»vi dig til strid«.

Midt i 1960'erne rasede Vietnamkrigen, og den skabte en kortslutning i det vestlige værdigrundlag. Verdens stærkeste magt, sejrherre efter Anden Verdenskrig og demokratiets vogter nr. 1, brugte en brutal økonomisk og teknologisk overmagt til at sønderbombe et fattigt asiatisk land.

Selvstændig republik

Dette var baggrunden for, at vi besluttede at befri Fugleøen, udråbe den som selvstændig republik, søge optagelse i FN og erklære USA krig, for at få fokus på Vietnamkrigen. Datoen var sat til søndag d. 29. oktober 1967, men af frygt for at efterretningstjeneste havde infiltreret i Studentersamfundet, var vi nogle stykker, der besatte øen aftenen før og overnattede dér. Kl. 8 den følgende morgen gik det så løs. Resten af frihedskæmperne sejlede næste morgen i gummi-båd over til øen, og samtidig blev der uddelt løbesedler, afsendt telegram til USAs præsident med en krigserklæring og telegram til FN med anmodning om optagelse. Befrielse blev markeret med en salut, idet vi affyrede en stribe kanonslag. Vi afholdt også en folkeafstemning, hvor 99,9 % stemte for det nye anarkistiske styre. De 0,1 % der stemte imod var en and, der siden flygtede fra øen.

Dansk politi

Lidt efter dukkede politiet op i vort nye naboland, og efter nogen tid stod en betjent og råbte: »Vær venlig at komme i land«. Vi råbte tilbage: »Vi er et selvstændigt land. Vi vil kun kontaktes af Danmarks Udenrigsministerium«. Dette svar må nok have gjort indtryk på det danske politi, i al fald foretog de sig ikke videre.

Den frie republik Fugleøen var en fredselskende nation, der gerne ville have gode relationer til Danmark. Vi indledte forhandlinger om at øge samhandlen, hvilket kronedes med held, idet det flere gange lykkedes at sejle over efter te og wienerbrød.

Fugleøen 2002 fotograferet af Frederik Sølberg (E 146b)

Ingen paskontrol

Styret på Fugleøen var meget internationalistisk orienteret, hvorfor vi stillede os meget åbne overfor borgere, der gerne ville på rejse i udlandet, hvad enten det drejede sig om arbejde, studier eller en jordomrejse. Men under aften, da det begyndte at blæse kraftigt, var alle taget over grænsen og ud i den store verden, men da Danmark endnu ikke havde nået at opstille nogen paskontrol, indrejste vi i Danmark uden at have kontakt med politiet. Fugleøen var blevet vores hjem, så vi lod vores bohaver og de nationale symboler blive.

Sortedamshavet

En kammerat og jeg, som havde været på øen natten over, tog op til Østerport Station. Vi skulle ud i den store verden, men vi tøvede lidt, og drak en øl, og så fik vi hjemve. Vi ville tilbage til Fugleøen, hvorfor vi gik tilbage mod Sortedamshavet.

Karikatur tegnet af Katrine Kjær Mortensen (E 143a)

I 1960'erne stod der altid en politivagt ved USAs ambassade og vi var klar over, at Sortedamshavet var omkranset af to politidistrikter: Rosenvængets Politistation mod nord og St. Kongensgade Politistation mod syd. Vi spurgte høfligt de to betjente, hvilket politidistrikt Fugleøen havde tilhørt. Betjentene svarede prompte: »Det er ikke noget problem. Fugleøen har løsrevet sig i dag.« Det glædede os utroligt, så hurtigt Danmark havde anerkendt vores selvstændighed.

Udenrigsministeriet kontaktes

Efterfølgende erfarede vi, at sagen havde været ved at skabe yderligere internationale forviklinger. Danmark havde ikke orienteret de udenlandske repræsentationer i København om, at en del af kongeriget var blevet selvstændigt. Derimod havde flere udenlandske diplomater hørt om sagen i radioavisen (CNN fandtes ikke dengang), og nogle af disse udenlandske diplomater - vistnok fra nogle af de store NATO-lande - havde henvendt sig til den vagthavende i Udenrigsministeriet (det var søndag). For store stater er løsrivelsesbevægelser altid noget rod. Men så vidt vi ved, anmodede Danmark ikke om militær bistand fra NATO.

Inderst inde vidste amerikanerne godt, at det var en beskidt krig de førte i Vietnam, hvorfor der heller ikke blev sat amerikanske læderhalse ind mod os i Sortedamshavet.

Verdenspressen

Proklamation af en ny stat og en krigserklæring mod USA var selvfølgelig nyhed for verdenspressen. Dengang var vi ikke så mange småstater i FN.

Fra venner og bekendte fik vi udklip fra de fjerneste egne. I en del tilfælde var historien blevet gjort mere drabelig end den i virkeligheden var. Men hvad? Ude i Verden kender man ikke så meget til den nationale egenart, hos to små friheds- og fredselkende folk højt mod nord, danskerne og fugleøboerne.

Desværre havde vi ikke noget renovationsvæsen på Fugleøen, men venner hos Københavns Vandtjeneste. De har fjernet vores affald, og på selve befrielsesdagen støttede de os også i, at politiet ikke skulle sejle ud til Fugleøen.

Danmarks krønike

Dagbladet Politikens daværende redaktør, forfatteren Poul Hammerich, stod for en stor TV-serie i 1980'erne med titlen »Danmarks krønike«, hvor Danmarks nyere historie fra 1945 og fremefter blev gennemgået og kommenteret i en række TV-udsendelser. Et af Poul Hammerichs afsnit starter med en reportage fra den første fælles dansk-tyske militærøvelse på dansk grund (NATO's enhedskommando) efter den tyske besættelse, hvor fredsdemonstrater lænkede sig til hinanden og stoppede for det tyske militærs fremmarch. Godt 20 år efter afslutningen på Nazitysklandsbesættelse af Danmark var det en begivenhed, der påkaldte sig stor opmærksomhed, satte følelserne i kog hos mange gamle modstandsfolk og afstedkom megen sympati for demonstranterne. Efter fokus på denne politisk set noget mislykkede militærmanøvre, skifter TV-billedet til befrielsen af Fugleøen, hvor Poul Hammerich samtidig udtaler: »Den mest vellykkede militærmanøvre gennemførtes uden om det danske forsvar: Besættelsen af Fugleøen i Sortedamssøen«, hvorefter der bringes en reportage fra befrielsen af øen. På den måde blev vi en del af Danmarks historie. Et tidstypisk eksempel på det alternative Danmarks ageren i en opbrudstid, hvor det etablerede Danmark og efterkrigstids-kulturen ofte var under pres.

Stadig vort fædreland

25 årsdagen for Fugleøens befrielse blev fejret ved, at de gamle frihedskæmpere viste deres revolutionære vovemod ved at mødes på 1980'ernes tidstypiske café Café Krasnapolsky d. 29. oktober 1992. I skrivende stund snart 35 år efter befrielsen ser vi stadig sådan på det, at Fugleøen er vores befriede fædreland fredeligt beliggende i Sortedamshavet.

I øvrigt er Fugleøen et kunstigt fædreland, idet øen blev skabt en gang i 1920'erne, hvor man anbragte noget jord i Sortedamshavet for at skabe et fri-sted for fugle og siden kom syndikalisterne til.

PS. Det danske politi opgav at retsforfølge os, men vi havde allieret os med landsretssagfører Carl Madsen, der var tidens skrappeste advokat.

Hvis man har bemærkninger eller spørgsmål, er man meget velkommen til at kontakte:

Michael Bjørn Hansen
Skovshoved Terrasse 6
2920 Charlottenlund
Tlf. 39 90 13 01
E-mail: michaelbh@get2net.dk

WØLDIKES SKOVFOGEDÆBLE

af Jørgen Møller-Holst

I forrige slægtshefte side 35 fortalte vi om det gamle skovfogedæbletræ, der står i Øster Hornum.

Arkivar Poul Christensen sendte os et foto af det gamle, skrøbelige træ, der var det sidste minde om præsten Jeremias Wøldikes (B 4c) store frugthave med næsten 600 frugttræer, som han anlagde i Øster Hornum i 1860'erne. Æbletræet i Øster Hornum blev af Wøldike døbt »Skovfogedæblet fra Lou«.

Jeremias Wøldike havde fra sin drengetid haft en stor interesse for alt, hvad der rørte sig om frugttræer. Han var altid på jagt efter podekviste ofte af nye og ukendte sorter. Kvistene blev podet på hans fars frugttræer i præstegårdshaven i Hammer på Sydsjælland, ofte så et æbletræ kunne bære flere forskellige sorter.

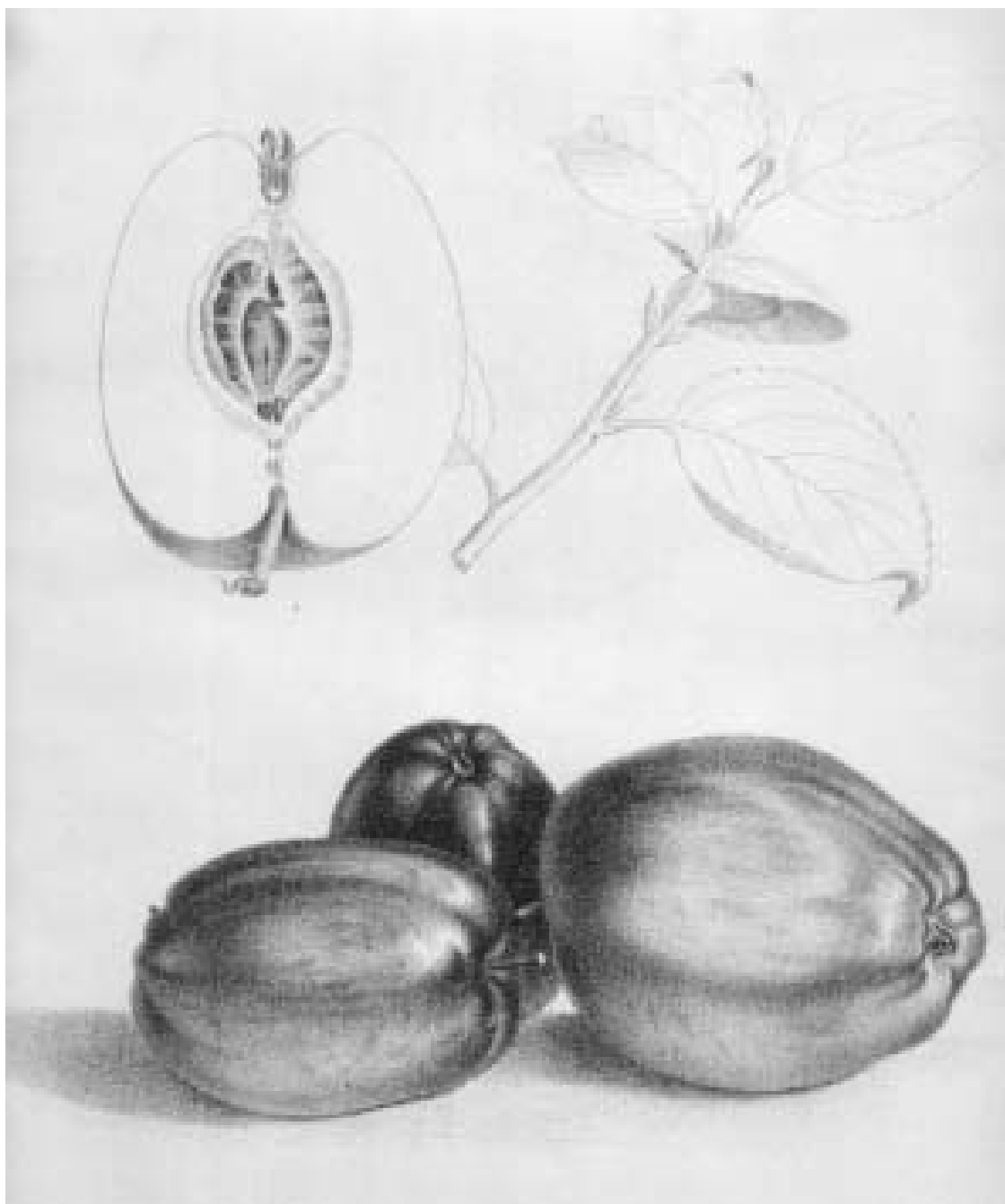
Da han i begyndelsen af 1830'erne var ude efter podekviste, så han et vildæbletræ hos en skovfoged i Lou en landsby i nærheden af Hammer. Det var et træ med kønne røde æbler. Jeremias fik skåret en kvist, som han podede på et af sin fars træer, dermed opstod skovfogedæblet. Det fortsatte senere sin eksistens i Øster Hornums præstegårdshave.

Berna og jeg fik den tanke om man ikke på en eller anden måde kunne sikre en overlevelse af det gamle æbletræ fra Øster Hornum. Vi fik sendt 3 podekviste fra træet i det tidlige forår 2001, og fik en dygtig planteskolemand til at pode det på et andet æbletræ, han tvivlede meget på, om det ville lykkes at få de tre kviste til at spire, da de var taget fra et træ, der var for gammelt.

Vi fulgte spændt de tre små kviste i adskillige måneder. De virkede alle livløse, men pludselig kom der blade på den ene, men en god måned senere visnede de,

og vi opgav det hele. Pludselig sidst i august kom der liv i den sidste kvist, den har nu fået et 30 cm langt skud.

Hvis den gren har overlevet denne vinter, hvad vi håber og tror, så har vi reddet Jeremias's æbletræ, der nu kan holde 170 års fødselsdag. Frilandsmuseet i Lyngby har bedt om en stikling af skovfogedæblet, og hvis stiklingen overlever, skal den stå som et minde om en præst, der kunne lidt mere end sit Fadervor.

Tegning af Jeremias Wøldikes (B 4c) oprindelige skovfogedæble

FORORD TIL SKOLEHISTORIE

af Vibeke Møller-Holst (E 81b)

Denne lille artikel om min mand Gunnar Kjær Mortensens (E 81b) skolegang er oprindeligt skrevet af Gunnar til lokalhistorisk tidsskrift f. Egebjerg kommune. Artiklen blev udgivet i sin helhed i 2001. Den er lidt forkortet i denne version, især med hensyn til personalhistorien vedrørende lærerinden. Det er en sød historie, der fortæller om en skoleform, der helt er forsvundet.

Gunnar Kjær Mortensen (E 81B)

Gunnar døde d. 14. august 2001, og jeg synes det er helt i hans ånd at mindes ham ved at bringe noget af det, han selv har skrevet. Hvis han kunne se det, og det kan han måske, hvem ved, ville han glæde sig. Vi, der kendte Gunnar, har meget at takke for. Det er dejligt, at han erindrer både gode og dårlige sider og fortæller om sig selv, som en ganske normal dreng der driller pigerne

Venlig hilsen

Vibeke Møller-Holst

MIN TID I SØNDERMARK FORSKOLE, VESTER SKERNINGE

af Gunnar Kjær Mortensen (E 81b), Tranekær

I perioden 1. april 1954 til 30. marts 1957 var jeg elev i Søndermark forskole og tilhørte dermed det sidste hold elever på skolen, fordi forskolen på den sidstnævnte dag blev nedlagt.

Gunnar på vej til skole

Skolen, som i dag er ubeboet, er beliggende på en ryddet skovparcel på adressen Skerningegårdsvej 29, hvor Skovgyden støder til Skerningegårdsvej. Skolebygning og lærerbolig udgør en øst-vestvendt grundmuret, kalket bygning med cementtagsten. Klasseværelse med gang var beliggende i den østlige ende med dør i gavlen ind til gangen. Klasseværelset havde 3 dannebrogsvinduer i langsiden mod syd og 2 i østgavlen. I resten af bygningen, mod vest, var der indrettet beboelse til læreren/lærerinden.

I klasseværelset var der indenfor døren en gammel kakkelovn og længere ovre mod vinduet et lavt kateder og ned gennem klasselokalet stod de faste skolepulte i to rækker. Som jeg husker det, var skolepultene gulbrune, nærmest ligesom egetræsmaledede, og forrest i midten af bordpladen var der et blækhus. På væggene hang der nogle gamle paptavler (så vidt jeg husker med bibelske motiver).

Øst for skolebygningen lå – og ligger der stadig – en lille stråtækt bindingsværksbygning, som indeholdt adskilte lokummer for drenge og piger samt et noget større rum til brænde.

Skolegården var adskilt fra den tilstødende skov af et simpelt rækværk af flækkede granrafter, og skolegården var belagt med grus. I den sydligste halvdel af skolegården var der med ca. 3 m indbyrdes afstand nedgravet to kraftige stolper med en række huller, således at en bom kunne stilles i en ønsket højde. Den blev brugt, når vi skulle have gymnastik og gå balancegang. Når det havde regnet, var der store vandpytter i skolegården.

Jeg gik i Søndermark forskole fra 1. april 1954 til udgangen af marts 1957, da skolen lukkede.

Frk. Eriksen og hendes søster Margrethe lignede to gamle tanter fra et eventyr. De gik i lange mørke kjoler og deres grå hår var samlet i en knold i nakken. Undervisningen foregik i en tryk og rar atmosfære. Om vinteren var det drengenes job at hente brændsel ude i udhuset og fyre på kakkelovnen. Vi skrev først med blyant, men senere skulle vi også skrive med pen og blæk. Dette foregik med et penneskaft og løse stålpenne, som blev sat fast i skaftet.- Jeg kan huske at stålpenne havde kong Christian d. 9's portræt i relief nedenfor skaftet.

Frk. Eriksen hældte blæk i blækhusene fra en stor firkantet blækflaske, og så skulle vi ellers lære at skrive med pen og blæk. Det gik ikke så godt i starten, - der kom klatter, eller vi kom til at tvære det friske blæk ud med hånden inden det var tørt. Pigerækken var ud mod vinduet og drengene sad i rækken ind mod væggen. Jeg sad til venstre på den forreste pult ind mod midtergangen, og min sidekammerat var Knud Ejvind Nielsen, »Aahave«. Engang sad vi og skrev med pen og blæk, og frk. Eriksen stod foroverbøjet og hjalp en af pigerne og vendte derved agterspejlet ud mod mig. Jeg kan ikke huske, i hvad anledning, men i hvert fald pegede jeg på hendes agterparti med min pen og i samme øjeblik kom min sidekammerat til at puffe til min albue, så min pen stak ind et ømt sted på frk. Eriksen, hvilket bevirkede at hun lynhurtigt snurrede rund og stak mig en ordentlig én på kassen. Jeg blev fuldstændig overrumplet, men det var jo lidt svært for mig at bortforklare, hvad jeg skulle dér med min pen!

Frk. Eriksen brugte i øvrigt kun sjældent at afstraffe nogen men benyttede derimod oftere belønning. Hun havde en stor eventyrbog, som hun af og til læste op af. Det har formentligt været Grimms eventyr og den var illustreret med

nogle flotte stregtegninger. Især lørdag vankede der oplæsning af eventyr inden vi skulle gå hjem.

Et par gange i den tid jeg gik i Søndermark forskole fik jeg besøg af min lillebroder Keld, og det blev ikke taget fortrydeligt op. Han blev bænket nede på en af de bagerste pulte på en tom plads og fik papir og blyant, så han kunne sidde og tegne.

Gunnar i skolen

Især da vi var i den ældste klasse var vi nogle vilde krabater, og det kneb for frk. Eriksen at holde disciplin, navnlig når vi var udendørs. I begyndelsen havde vi forbud imod at bevæge os uden for skolegårdens afgrænsning, men gradvist tilbragte vi mere og mere tid i skoven i frikvartererne og hun ringede med en lille klokke, når vi skulle ind til timen igen. Det med at gå ud i skoven i frikvartererne udartede efterhånden, og snart var det ikke nok at gå ud i den del af skoven, som lå lige op ad skolegården, men vi bevægede os over kommunevejen mod øst til den noget større del af »Skerningegårdsskoven«. I den del af skoven var der bl.a. en stor mergelgrav, og om vinteren - det må have været 1956/57- kunne vi ikke nære os, men skulle ud at se om isen kunne bære. Det kunne den selvfølgelig ikke, så 1 eller 2 af os faldt igennem og fik buksebenene indsyttet i sort mudder. Så var frk. Eriksen jo nødt til at give os fri, så vi kunne løbe hjem og få skiftet bukser.

En anden gang, da vi havde været ovre at lege på den anden side, og skulle tilbage til timen, da frk. Eriksen ringede med klokken, spændte vi afsted uden at se os for, da vi skulle over vejen. I det samme kom den lokale dyrlægeassistent kørende lidt rask rundt i svinget i sin Citroën (med bølgeblikssider) og nåede at strejfe Knud Ejvind Nielsen, inden han var nået helt over vejen, men heldigvis slap han med skrækken og der skete ikke noget alvorligt.

Skolen er i dag privat bolig

I begyndelsen gik vi til skole, men senere cyklede vi. Den del af eleverne, der kom fra den sydøstlige del af sognet, fulgtes ad fra skole, og så var vi et par stykker, der syntes, at det var sjovt at drille en af pigerne på turen hjem, så vi skiftedes til at køre skråt ind foran hende, så hun enten måtte stoppe og stå af eller køre i grøften, og så blev hun selvfølgelig ked af det.

Den trafik fik dog en brat ende, for en skønne dag troppede pigens far op hos mine forældre og fremførte sine synspunkter om min opførsel, og jeg blev kaldt ind for at afgive forklaring, og det var ikke spor rart, - så siden den dag holdt jeg mig på måtten.

Da Søndermark skole skulle lukke, tog en af forældrene, Carl Eriksen (Emilie Eriksen var hans faster) initiativ til en indsamling til en afskedsgave til frk. Eriksen, men jeg husker ikke, hvad der blev købt.

REJSEN TIL USA MED BESØG HOS FJERNE SLÆGTNINGE

af Lisbeth Møller-Holst (E 141a)

Turen gik til USA, nærmere betegnet Californien, i efteråret 1999. Det var min første tur til USA, og forestillinger var der masser af. Hvis det var ligesom på film, følte jeg, at det første jeg skulle anskaffe var et våben, som kunne ligge i handskerummet på den udlejede bil, så kunne det ikke gå helt galt. Turen var planlagt til at vare knap tre uger, hvor jeg rejste med et par venner. Vi ville køre rundt i ca. 14 dage, og derefter ville jeg tage et par dage ned og besøge Ole Prahm og hans kone Patricia i Santa Fee.

Jeg landede i San Francisco, hvor mine venner hentede mig. Det var aften, alting var oplyst og andre storbyer som jeg ellers har besøgt virkede som små provinsbyer. Udlejningsbilen tog os over »The Golden Gate Bridge«, og jeg fandt hurtigt ud af, at jeg var glad for, at mine venner hentede mig, og at de allerede havde kørt lidt rundt på de seks sporede motorveje, for jeg var lige ved at miste overblikket og pusten.

Det var på forhånd bestemt, at vi ikke skulle på storbyferie, men i stedet ville vi ud og opleve den flotte natur. Derfor gik turen først til Yosemite nationalpark. Imponerende flot, og en fantastisk natur. Vejen ind i parken var smuk, og som

vi kørte længere nordpå ud af dalen begyndt vi at kunne se bjergtoppe med sne. Panisk blev jeg hurtigt, for der var ikke andet end sommertøj i kufferten. Endelig fandt vi en campingplads, hvor det lykkedes os at campere til billygternes skær.

Yosemite Valley

Jeg havde endnu ikke fået købt et liggeunderlag, så på vej ud af restauranten tog vi alle en god stabel aviser, så at jeg kunne komme gennem natten på et par frostgrader og prise mig lykkelig for, at min sovepose kunne klare ned til -30 grader. Kontrasten til kulden var kun fire timers kørsel væk, hvor vi skulle til Death Valley og senere til Las Vegas. Vi kørte fra -5 grader til $+45$ grader, og en god gang forkølelse var allerede på vej. Vi skulle køre forsigtig igennem dalen, uden air condition og med 10 liter vand. Det anbefalede diverse guidebøger, selv det turistkontor som vi besøgte inden vi kørte ind i dalen. Det skulle sikre os i det tilfælde, at vi skulle strandes ude i den varme ørken. I bulderragende mørke nåede vi Las Vegas, som pludselig lå med sin prompt og pragt midt i en øde ørken. Billi-

ge luksushoteller og en børnevenlig atmosfære gør stedet populært for mange mennesker, hvor der var langt mellem fine folk. Størstedelen sad med shorts og T-shirt og rev i den enarmede i håb om at vinde den store gevinst.

Efter et par dage i luksus og uden den store milliongevinst (måske er der noget om, at hvis man ønsker at vinde, så bliver man nød til at spille), så gik turen videre til endnu et par nationalparker Zion Nationalpark og Bryce Canyon, hvor vi overnattede på campingpladser, lavede bål, gik ture og red på heste. Generelt en fantastisk naturoplevelse, som ganske enkelt ikke kan beskrives.

Den sidste park, som vi skulle til var Grand Canyon, hvilken nok er den mest kendte. Vi kom, ligesom solen var ved at gå ned, og det er noget af et tilløbsstykke. Dog var skuffelsen stor. Fra ikke at have set og hørt en dansker, så vrimlede det med dem. Stedet var simpelthen for turistet, så vi besluttede i stedet at bruge opholdet til at slappe af ved teltet og benyttede lejligheden til at få skrevet de obligatoriske postkort.

Herefter gik turen mod Los Angeles, hvor vores veje skulle skilles. Mine venner tog hjem til Danmark, og jeg selv lejede en bil, hvorefter jeg tog ned til Ole Prahm (C 140b) og hans kone Patricia.

Lisbeth Møller-Holst hos Ole og Patricia

Dette havde jeg håbet var muligt, lige siden jeg planlagde min tur til USA. Derfor var det heldigt at Ole og Patricia var hjemme, og jeg havde desuden mulig-

heden for at bo hos dem i nogle dage. Nu var jeg overladt til mig selv og Ole's kørselsvejledning over telefonen. Det gik faktisk udover al forventning, selvom et lille stop på en rasteplads på vejen blev ganske kortvarigt, da der var store advarselsskilte mod klapperslanger.

Da jeg endelig kom til Santa Fee ville jeg først finde en blomsterbutik. Jeg synes selv, jeg var klar over, hvad jeg bestilte, men da jeg kom tilbage 15 minutter senere, var jeg i syv sind, for den store buket, som jeg havde forventet så helt anderledes ud. I stedet lignede det en bårebuket, men det kunne jeg ikke gang huske, hvad hed på engelsk, så jeg gik ud af butikken med blomsterne og overvejede at smide dem ud og købe nogle nye. Uheldigvis kunne jeg ikke finde andre blomsterbutikker, så jeg besluttede at tage dem med, og så kunne jeg altid undskylde bagefter. Heldigvis viste det sig, at amerikanerne selv fordeler buketten i vaser, og vi kunne trække lidt på smilebåndene, da jeg fortalte om mine store bekymringer. Dagene hos Ole og Patricia gik alt for hurtigt, hvor jeg blev modtaget helt fantastisk, så jeg følte mig hurtigt som hjemme i deres selskab. Jeg slappede af, nød solen, og den flotte natur, hvilket jeg også trængte til efter at have rakkert det halve Californien rundt.

Patricia Prahm (C 140B)

En af dagene tog jeg til San Diego, som også var en meget stor oplevelse værd. Ole og Patricia tog mig med på vandretur, hvor jeg mødte resten af vandregruppen, som Ole og Patricia normalt mødes med en gang om ugen for at gå en tur. De var alle fantastiske søde og sjældent har jeg følt mig så velkommen. Den største oplevelse skulle vise sig at være en tur højt til vejrs. Santa Fee er bl.a. kendt for sine ballonklubber, hvilket jeg ikke anede, men Ole mente, at det var

ganske ufarligt, så jeg blev hurtigt overtalt til at melde mig til en tur. Vi var ca. 10 personer der skulle afsted, og vi kom hurtigt fint til vejrs. Alt blev så småt, og det var en kæmpe oplevelse at se byen og naturen fra luften. Turen forløb godt lige ind til vinden vendte, og vi måtte afslutte turen lidt førend forventet, hvilket betød nødlanding på en tomatmark. Dette forhindrede os ikke i traditionen tro at åbne en flaske champagne og skåle på den gode tur. Nu var det desværre tid til at forlade Ole og Patricia's dejlige hus, som er bygget i en meget flot spansk stil i et dejligt område. Selvom jeg havde besøgt mine fjerne slægtninge, så føltes det som den nærmeste familie, og det var med vemod jeg atter vendte snuden mod Los Angeles for at flyve hjem til Danmark.

Afslutningsvis vender jeg lige tilbage til revolveren. Den fik jeg aldrig købt, men jeg havde heller ikke brug for den. Jeg havde den mest fantastiske tur, og de amerikanere, som jeg mødte, var de sødeste og rareste mennesker, så Hollywood havde nok givet mig et forkert billede. Det var en kæmpe naturoplevelse, og dejligt at møde et folkefærd, som er så hjælpsomt og interesseret i høre om, hvem man er. Jeg glæder mig allerede til, at jeg atter får muligheden for at komme til USA. En stor tak til Ole og Patricia som var med til at gøre min USA tur til den bedste ferieoplevelse nogensinde.

Lisbeth M-H ved swimmingpoolen hos Ole

ET BILDE FRA OKKUPASJONEN I NORGE 1940-1945

av Ida Zellner Beck C 69c.

Hvem kan motstå din overtalelseskunst Jørgen?? Som min sønn Jan-Erik (C 121b) skriver i sitt innlegg (årgang 1997 side 29) fortjener Berna og Jørgen all den støtte vi kan gi dem for deres enestående arbeide. Etter en lengere, hyggelig tlf.samtale før jul, sier Jørgen: Jeg ringer nu ikke for kun at ønske dig God Jul, men for at spørge, om du ikke kunne skrive noget om slægten«. Det synes jeg ikke jeg er den rette til, da jeg jo, som min eldste søn Axel-Andreas (C120 a) sier: »Du er jo kun indgiftet i familien«. Derfor kunne jeg godt ha fordypet meg i slekten, men hva, når vi har Jørgen, han kan bare alt det der. Jørgen fikk meg så overtalt til å skrive noe fra krigen i Norge.

Denne opgaven satte noe i gang i meg. Så mange minner dukket frem. Vi opplevet så meget under årene 1940-45, men jeg har en særlig opplevelse, jeg vil forsøke å beskrive. Dog vil jeg først fortelle, at jeg er så heldig, at jeg sitter her i huset »Helle for dig« og skriver. »Helle« blev bygget til min svigermor, Sara Marie (Lundsgaard) Beck C 32d) i 1912. Et meget charmerende lite hus med stråtekket tak på en stor grunn med utsikt ned til Julsø og Himmelbjerget på den andre siden. En riktig idyll.

Villa Helle i Silkeborg

Her kunne Ludvig (C 32d) og Sara Marie slappe av i feriene etter alt sitt arbeide innenfor Børneforsorgen. Her har jeg bodd sammen med mine to sønner siden min Axel ble syk i 1966 og døde i 1968. 90 år i familien, det er også historie som rummer mange minner, mest av de gode. Vi tre elsker dette stedet og verner om det.

Nu til mitt okkupasjonsminne

Forsøk at gå tilbake til 15. december 1942. Vi er i et mørkelagt iskoldt Oslo i mitt barndomshjem Halvdan Svartegate 26. Vi er min Mor Mojo (Else Ulrikke) min stedfar Erik, begge 42 år, min eldste søster Signe 22 år, jeg 20 år, Nanna 17 år og vår elskede lillebror Erik Jr. 8 år. Ikke at forglemme hunden Tpsi og katten Buster. Mine foreldre blev skilt allerede, da jeg var 6 år. Min far blev nazist, og vi hadde derfor ikke noe med ham å gjøre. Dog er vi ham evig takknemlig over, at han fikk advart min stedfar, som var halvjøde, om at det vil blive razzia. Mine foreldre og lille Erik måtte avsted. Vi fikk beskjed om, at vi skulle si til alle som spurte etter dem, at de hadde tatt til vår hytte i Gudbrandsdalen. Godt innpakket og med minst mulig bagasje dro de avsted etter mørkets frembrudd. Vi var alle meget tapre ingen tårer, men en sær fremmed følelse av noe uvirkelig og spørsmålet: Når ville vi gjense hverandre, og ville alt gå godt? Når jeg skriver »avsted« betyr det, at de måtte til Sverige. En rute var lagt av motstandsbevegelsen, alt organisert, Noe fortunlede var vi tre unge piker tilbake. unge piker dengang var ikke så selvstendige, som de er i dag, vi vokste opp i et mannsdominert samfund, det var en selvfølge, at far bestemte.

Telefonen våkte vi ikke å bruke, den kunne være avlyttet. Sent om aftenen ringte det på døren. Der sto GESTAPO!!!!!! 2 civilklædde vemmelig udseende norske gestapomenn. Jeg får hjertebanken bare ved minnet. De satte sig i hver sin lenestol i stuen, så hånlig på oss og ba oss fortelle hvor resten af familien var. »På Fjellet«, sa vi alle 3 i kor. »Vi vet bedre«, sa de, »så ut merd språket.« Vi holdt på, at vi hadde fått beskjed om, at de rejste til hytten for å se at alt var i orden der oppe. De visste stadig bedre. Da den Ene reiste seg faldt en revolver ut av lommen, det gjorde ikke stemningen lysere. Da det også faldt et maskinskrevet brev ut av en bok, som de tok ut av bokhyllen var vi redde for, det var noget illegalt, som nesten alle hadde, og som var blitt gjemt i boken. Heldigvis var det et gammelt privat brev. Vi puste lettet ut! Ved 23-tiden ringte telefonen. Jeg lytter med, sa en av menne, »og du tar den« sa han, og pekte på meg. Jeg kan ennu fornemme den.

Erik Kristen-Johanssen (1901 – 1976)
teaterdirektør Nationalteatret, Oslo

Else-Ulrikke (Mojo) Kristen-Johanssen
f. Grieg-Müller (1900 – 1976)

vemmelig følelsen det var å føle hans ånde så nær, og hans kroppduft, som ikke var til 4711, en uvasket duft, som når jeg har møtt den senere alltid minner meg om denne situasjonen. Stemmen i telefonen sier: »Jeg skulle hilse fra Erik å si at han har det godt, men ikke kommer hjem i aften!!« Jeg fikk hjertet i halsen. »Hvem er Erik«, spurgte gestapomannen. »En god ven af meg« svarede jeg tappert, vel vitende at det var en hvit løgn. »Din far heter også Erik«, sa mannen. »Det er der så mange, der gjør«, repliserte jeg. Heldigvis gikk han meg ikke nærmere på klingen. De to visste godt, hvor våre foreldre var. De satt bare der i hver sin stol. Undersøkte ikke huset, heldigvis. Vi hadde skjult radio i kjelleren, radioer var forbudt. Vi hadde formange ulltepper, sko og vin og andre ting, som skulle være beslaglagt. Tingene var delvis skjult mellom en dobbeltvegg i kjelleren, og noe på loftet.

De satt der hele natten. Nanna og jeg gikk i seng, hun skulle på skolen og jeg på kontoret neste dag. Signe ble oppe. De spurte henne om hun ikke ville i seng. »Ville dere gå i seng hvis fjenden var i huset«? svarte hun. Hun hadde sine meningers mot. Dessverre døde hun allerede i 1968 av kreft. Tapper var hun, og vi savner henne.

Neste morgen kom der ingen avløsning for disse to gestapomenn, de var meget irriterte. Nanna fikk ikke gå på skolen og jeg ikke på kontoret. Dog fikk vi lov til at slippe Tpsi og Buster ut. De kom nu fort inn igjen, det var så koldt. Endelig, Kl. 11 fikk de beskjed om, at de kunne gå og vi løslades. En av dem skrev en melding i Nannas fraværsbok. Meldingen fikk hele skolen rundt, hun var dagens helt..

En stikker hadde angitt ruten. Min Far satt i en annen vogn enn min mor og bror. Min far blev advaret og gikk av på Kongsvinger. Min mor så ham fra kupevinduet. men kunne intet gjøre. Han forsvandt, fikk i dekning, kom til Sverige deretter til Englang og Amerika, hvorfra han vendte tilbake i juli 1945, men det er en annen historie.

2 stasjoner etter Kongsvinger kom det tyske politi, min Mor og bror blev tatt sammen med en del andre. De satt 2 dager i Kongsvinger Krets fengsel og ble deretter overført til Bretvedt Kvinne fengsel utentor Oslo. Etter 8 dage her, fikk vi oppringning om, at vi kunne hente min bror på politistasjonen i kirkeveien, ikke så langt fra hvor vi bodde, men at vår Mor ville bli over flyttet til Det Tyske Sikkerhedspolitis Hjelp fengsel GRINI utenfor Oslo. Jeg kan så godt huske det fordi jeg hadde influenza og lå i Mama`s seng hvor telefonen sto. Jeg for ut av sen-

gen, kastet på meg noe tøy og løp opp til Kirkeveien hvor de ventet på meg. Det var hårdt at tage avskjed med Mama, men jeg var lykkelig over å få Lille-Erik med meg. De var begge to veldig tapre.

Ida Zellner Beck født Hellesen

Den 22. januar, fikk vi, gjennom jungeltrommene, vite at vår Far var kommet til Stockholm!! Gjennom resten af krigen fikk vi pakker med mat og tøy derfra.

Tilbake til Halvdan Svartegate 26 hvor livet gikk videre. De 2 yngste gikk på skolen, jeg på kontoret og min søster Signe var husmor. Naturligvis så vi en masse venner og motstandsfolk overnattet en gang imellem. Da vi hadde badstu var det åpent hus hver onsdag. Den eneste dag i uken vi ble virkelig varme om vinteren.

En ide kom til mig. Vi ville så gerne forære Mama en gave når hun kom ut. En dagbog var min ide og jeg gikk i gang i julen 1942 og kan derfor gjengi ordrett den opplevelsen jeg vil skrive om.

Hver måned søkte Signe og jeg annenhver om tillatelse til å hilse på Mama. Nanna var ikke myndig og derfor udelukket. Vi måtte også søke om å sende mat.

Den 22. MARS FIKK JEG »SCHEIN« TIL AT BESØKE MAMA!!!!!!!!!!!!!!

Jeg citerer fra dagbogen:

Da jeg gikk hjem fra kontoret mandag, stakk jeg innom V.T. (Victoria Terrasse hovedkvarteret for Gestapo og det tyske politi) for å se om min søknad var besvaret. Og vet dere hva, den var innvilget JEG KAN IKKE HUSKE JEG HAR vært så gla siden krigen brøt ud! Jeg formelig svevet på gaten, og syntes likesom jeg ikke kom fort nok hjem for å fortelle denne gledelige nyheten. Dage fikk et ekstra preg på grund av dette og alt var så hyggelig..

Vi fant ut av at vi ville gå ditt opp alle sammen i håp om at flere kunne slippe inn på samme schein. Lita (e god ven) fikk fatt i loff (franskbrød) som jeg syklet ned og hentet kl. 9.30. Jeg var innom onkel Helge som hadde hilsner med (fra Sverige).

De andre var gått i forveien opp til Grini, vi skulle være der før kl. 12. Vi pakket en deilig matkurv med 3 stk. loff med så meget ost og smør som det overhodet gikk an å få på, midten av juniors bløtkake (han hadde hatt fødselsdag) 4 stk. kringle ett hårdkogt egg, en thermos med melk og Eriks halve kilo konfekt. Visitten foregik i et lille hus for seg selv. Jeg fik da med meg Lille-Erik inn og vi ventet i ca $\frac{3}{4}$ time sammen med en hel del andre i et smellvarmt venteværelse. Det var glassluke inn til det tyske vaktrummet så vi kunne titte ditt inn å se hvilken fange som ventet på tur. Mama kom 10 min. for tidelig og satt og ventet, slik at vi kunne vinke til henne. Dette hadde vi ikke lov til, men Mama viklet formelig samtlige 3 vakthavende om lillefingeren og fikk derfor gjøre mere enn de andre. Det var herlig å se Mama igjen. Lille-Erik gråt da han fikk se henne. På meg virket det slik at jeg nesten ikke kunne snakke. 2 og 2 fanger fikk besøk på en gang, men der var heldigvis bare en vakt. Mama spurte om jeg hadde fått schein så hun kunne spise det medbragte, jeg hadde vært på Victoria Terrasse, men ikke fått noe og svarte derfor, at de hadde sagt, at fangen kunne spise, hvis vakten tillot det, hvilket de gikk ut fra at han gjorde. Han nølte litt, men Mama bad meg pakke ut, så hun fik spist.

Bløtkaken, kringlestykkerne og melken gled ned på høykant. Mama var så frek, at det var en fryd. (Hun hadde ikke vært skuespillerinne forgjeves) Konfekterne stappet hun, uner svake protester fra vakthavende statspoliti ned i lommene på kåpen. I et ubevoktet øjeblikk fikk jeg sneket en 20 pkn. sigaretter over til henne. Dem puttet hun under brystet. Vakten så at hun brettet opp genseren og spur-

te om det var sigaretter. »Neimen« sa Mama »Så de virkelig det, jeg syntes heg var så rask.« Vekten sa at hun ikke hadde lov til å ta dem med, men da Mama sa at hun bare tok dem for sine medfangers skyld og at hun hadde gjemt dem så lurt at ingen ville se dem, fikk hun lov til å beholde pakken. De lo min. gikk som et sekund, og før vi visste ordet av det var besøket forbi. Vekten puttet ægget i lommen på Mama's kåpe og matpakken tok hun i hånden. Vi fikk enda snakke litt mens hun ventet på fangevokteren. Vi sto oppe i veien og vinket til henne helt til hun forsvandt.

Fra kvinnenes luftegård på Grini fangeleir. Båsene for lufting ses på rekke og rad. (NTB)

Grini fangeleir

Erik og jeg syklet på samme sykkel til byen. Jeg var på kontoret fra kl. 14. De var veldig spente hjemme. Etter middagen stakk jeg bort til Mormor, hvor Tante Hildur og Onkel Kaspar og Einar (min kjæreste) var og fortalte. Mormor var så rørt over at det kom så fort, men det var bare rimelig syntes jeg. Deretter var jeg hos Marie for å snakke om noe bagasje. (Det var avhentning av pakke fra Sverige).

MAMA's hjemkomst mandag den 20. december 1943

Som jeg før har fortalt (i min dagbok) var Mama lovet hjem den 22. december. Dette håpet vi, men turde allikevel ikke være helt sikre. Vi var jo så ofte blitt lurt. Hvem skulle så ane at hun kom hjem 2 dager før, etter alt som var hendt dagen før. (Et bombardemang rystet hele byen). Jo da midt oppe i alt dette kom hun og ingen var hjemme!!! Hun så en lang gut på gaten som hun ville spørre og oppdaget at det var jr!!! Sammen gikk de til Mormor hvor han nettopp hadde vært og fått kaker. »Har du noe godt til meg, spurte han mormor som ble meget indigneret, som rimelig kan være, han hadde jo nettopp fått. »Men det har jeg til deg«, sa han og trakk Mama frem, Mormor holdt nesten på å besvime. Nanna kom også og Tante Alex. (Mormors søster). FOR EN GLEDE, - latter og gråt om hverandre. Signe ble også underrettet. Etter besøket hos Mormor gikk de hjem og tok seg en bedre lunch på kjøkkenet. Meg ville hun overraske på kontoret, men da var jeg allerede gått. Selv skulle hun til noen med hilsen fra Grini. Hos nogle venner fikk jeg vite denne gledelige nyheten og for hjem, ingen heller Mormor. Telefonene var fremdeles i uorden etter bombardemanget. Da jeg ikke kunne finne hende, måtte jeg gjøre noe og for videre etter mat. Kl. 17 kom hun, jeg ble helt forvirret over å se henne like kjek som før, om enn tykkere. (Vann i kroppen på gr. a. manglende ernæring). Jeg fikk likesom ikke gjort noe, gikk bare rundt meg selv.

Julen 1943 var fantastisk!!!!!!!!!!!!

Min stedfar kom hjem i juli 1945. Så var vi endelig en hel familie, og alt gikk godt.

Ja dette er utdrag fra dagboken, som jeg skrev til Mama. Hun ble meget gla for den. Da hun døde i 1976 arvet jeg den og oppbevarer den som et klenodie.

ANETAVLE

af Jørgen Møller-Holst (E 38)

Ved slægtsfesten i september 2001 blev der præsenteret en anetavle over Godsforvalter Erhard Borch og hans kone Martha Gyldings talrige aner. Blandt deres mange efterkommere finder man også alle slægtsmedlemmerne i linie E.

Anetavlen er udarbejdet af to af deres efterkommere Merete Hemmingsen født Borch (E 119a) og Jørgen Møller-Holst (E 38). Det praktiske arbejde er udført af Gunnar Kjær Mortensen (E 81a) og Berna M-H (E 38). Anetavlen er et resultat af lang tids arbejde med arkivbesøg, talrige breve og andre forespørgsler, kritisk gennemgang af tidligere oplysninger og meget nyt er fremkommet.

Anetavlen omfatter tidsrummet fra 1440 til 1855 og består af 110 forfædre og adskillige billeder.

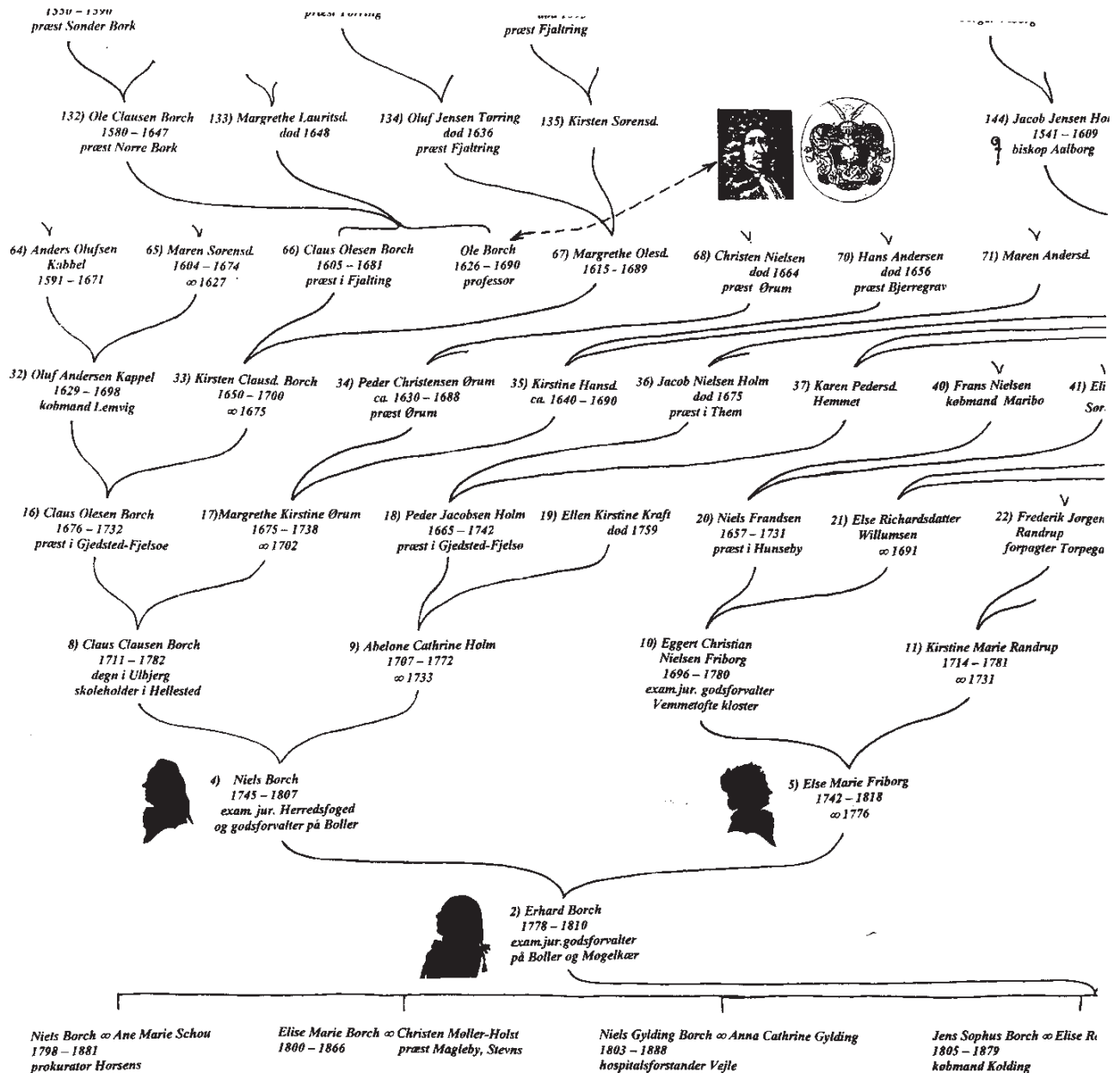
En enkelt linie går helt tilbage til 1276 til Kong Christoffer d. II, der fik et barn med en adelsfrøken Mette Lunge. Vi og ingen andre kan opklare om denne sidste linie er en myte eller sandhed, men da det er en god historie, synes vi, den skulle med.

Anetavlen er trykt på solidt karton, den måler 65 x 45 cm og koster kun 50,- kr. til medlemmer af slægtsforeningen. Det er trykkeomkostninger. Porto + paprør (der kan være to anetavler til samme vægt) er 30,- kr.

Den kan bestilles hos:

Berna og Jørgen Møller-Holst
Stengadevek 24,
6259 Tranekær.
tlf. 6259 1658
email berna@post3.tele.dk

UDSNIT AF ANETAVLE

GAMMEL BIBEL

af Jørgen Møller-Holst (E 38)

Ved slægtsfesten i september 2001 fik vi foræret en gammel bibel, der havde tilhørt Else Marie Borch (1742-1818) min 2 x tipoldemor.

Giverne af biblen var andre efterkommere af Else Marie Borch nemlig Bitten (Jytte) Borch, der i samråd med sin søn Stig Borch og sin datter Gitte Borch Jesen havde besluttet, at vi skulle have bibelen.

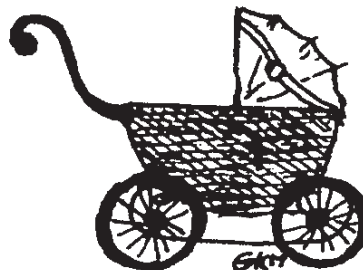
Der knytter sig en længere historie både til den gamle bibel og til Else Marie Borch. Historien kommer i næster slægtshefte.

Nogle af de glade givere Bitten Borch med børnebørnene Maria, Christina og svigerdatter Annette.

FØDTE - VIEDE - DØDE

FØDTE

E 214b.

Lene Tissot Nielsen og Erik Koch en søn

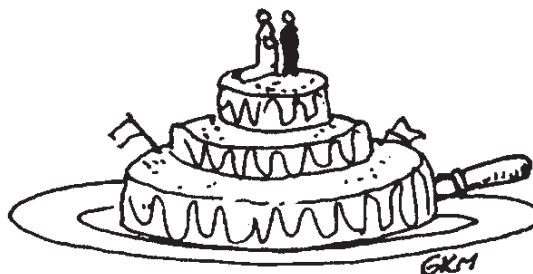
Frederik født d. 7. april 2001 på Rigshospitalet

C 292a.

Jan Erik Michael Berggren og Karin Pernilla Holmdal en søn

Alexander Michael Berggren født d. 28. juni 2001 i Sverige

VIEDE

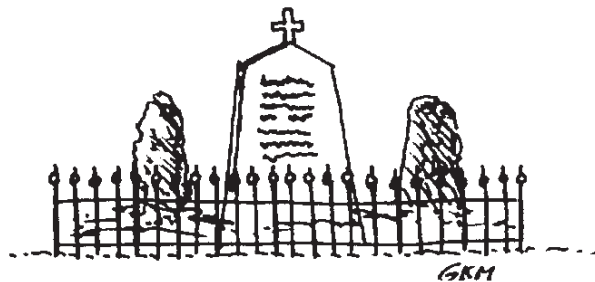

C 292a.

Jan Erik Michael Berggren viet i år 2000 til

Karin Pernilla Holmblad

DØDE

C 193a

Helge Carlsen født 25. juni 1927 i København
død den 9. februar 2001 (Slagelse sygehus) Bisserup

E 81b.

Gunnar Kjær Mortensen født den 5. marts 1947 i Vester Skerninge
død 14. august 2001 i Tranekær (Tranekær)

C 117a

Aase Gudmand Jensen født Nielsen den 1. august 1925 i Dalmose
død den 19. marts 2001 (Kirke Flinterup)

C 124c

Gesa Weber født Schuldt den 14. januar 1936 i Berlin, Tyskland
død den 1. december 2001 i Pinneberg, Tyskland

C 112c

Sven Olaf Berggren født 10. maj 1917 i Ljungå, Sverige
død den 14. december 2001 i Jönköping, Sverige

E 122d

Ulla Voigt Feilberg født Borch den 27. januar 1937 i København
død den 24. december 2001 i Fredensborg.

REGNSKAB

Årsregnskab 2001

Kontingenter samt frivillige indbetalinger	9.285,00
Salg af bøger	1.815,00
Renteindtægt	<u>158,69</u>
I alt	11.258,69

Kontorartikler	2.469,64
Gebyrer	186,00
Bogtrykker	5.000,00
Slægtsfest	<u>1.932,00</u>
I alt	9.587,64

Overskud	<u>1.671,05</u>
----------	-----------------

Overskud 2001	1.671,05
Saldo bank 1/1-2001	10.100,56
Saldo giro 1/1-2001	24.028,29
Saldo kasse 1/1-2001	<u>235,45</u>
Balance	36.035,35

Saldo bank 31/12-2001	8.284,18
Saldo giro 31/12-2001	26.905,72
Saldo kasse	<u>845,45</u>
Balance	36.035,35

Regnskabet er revideret 19. januar 2002

Revisor Margit Jørgensen

